

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

103. De deferentibus, literas & loquentibus cum famulis Cardinalium, an
incurrant in censuram? Et quid, si sciunt postea famulos omnia referre suo
Cardinali? Et notatur, quod dicti famuli ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

vel scripturam referendum est, sed solum ad locutionem. Præterquam quod communicatio per scripturam, vel nuncium ex se secreta est, ideoque opus non fuit huic communicationi eam qualitatem exprimeret. Et ita docet Toletus lib. 1. *summe. cap. 38. num. 1.* ubi ex Caiet. notar particulam illam, *secretè*, non esse coniungendam cum *scriptura*, aut *nuntio*, sed cum vltima particula, scilicet, cum *locutione*. Ita etiam Suarez *disputat. 23. sect. 4. num. 1.* qui etiam notat ex eodem Caietano, quod hæc excommunicatio non ligat ipsos Cardinales, etiam si has actiones inter se, vel cum aliis faciant, nec etiam Cardinales, qui colloquuntur, vel recipiunt scripturam, vel nuncium, sed eos, qui mittunt, vel secretè colloquuntur, & in Conclauis non existunt. Itaque certum est licere Cardinalibus in Conclauis existentibus inter se loqui secretè, vel nuncium mittere, aliquem scilicet famulum, quem vnusquisque intus habet, & eadem ratione licere scriptum inter se dare, vel mittere quantum est ex vi huius legis. Ita Suar. Vide etiam circa præsentem difficultatem Sayruus *de cens. lib. 2. cap. 35. num. 3.* Et Filliucium *tom. 1. tract. 14. cap. 2. quest. 2. punct. 34. num. 4.* Castrum Palaum *tom. 6. diff. 3. punct. 31. num. 1.* & nouissimè Marcum Serium *de Censur. tom. 5. disp. 3. diff. 3. quest. 2. num. 1.* & Gibalinum in *Synopsi censurarum verb. electio num. 6.* Sed quicquid sit de intelligentia Censuræ latæ à Gregorio X. in d. cap. ubi periculum. Certum est hodie per Bullam Pij. IV. absolutè, & generaliter omnes mittentes litteras, scripturas, &c. extra Conclauem, vel illas recipiendo, incurtere in censuram latæ sententiæ, summo Pontifici seruata.

RESOL. CII.

An Collocationes, & Scriptura præter materiam electionis sint in dicta Bulla interdicta? Ex part. 12. tract. 2. Ref. 9.

§. 1. **S**ed ne videar nimis rigidus obferuo Martin. Bonacinam *tom. 3. disput. 2. q. 2. pun. 35. num. 10.* etiam docere in dicta Constitutione Pij IV. prohiberi non solum litteras, &c. de rebus pertinentibus ad electionem, sed ad quascunque alias materias: sic enim ait, *Sed modo dubium est Primo, vtrum ad istam excommunicationem incurrendam opus sit, vt scriptura tractet de re ad Pontificis electionem pertinente? Respondeo, id non requiri, sed sufficere quamlibet scripturam. Ratio est, tum quia Summus Pontifex ad præcauenda pericula prohibet mittere, vel recipi scripta cuiusvis generis, ibi, litteras verò, aut cuiusvis generis scripta, tum quia sicut prohibetur qualibet locutio cum Cardinalibus. ita etiam cuiuslibet scriptura transmissio. Addo sub eadem excommunicationis pœna prohibitum esse nuncium notam, aut signa mittere, etiam si illa signa nota sint tantummodo mittenti, & illi ad quem mittantur, vt si quis cum aliquo qui Conclauem ingressus est confingat quosdam Characteres, aut signa, vt aliter intelligat illud significari, quoties talis signum dederit, Ita ille.*

2. Verum hæc opinio mihi non placet, sed magis adhæreo sententiæ Iosephi Gibalini in *Synopsi Censurarum verb. electio num. 6.* Castrum Palaum *tom. 6. disputat. 3. punct. 18. num. 6.* & Iulij Laurij in *suis elucubrationibus tit. 3. capit. 2. numer. 10.* & 11. qui rectè docent Pontifices in dictis Constitutionibus loqui tantum de collocationibus, & scripturis tractantibus de electione summi Pontificis, & non

de aliis pertinentibus ad alia negotia. Nec obstat ratio à Bonacina adducta, Bullam Pij IV. generaliter, indistinctè cuiusvis generis scripta, interdiceret, quia illa verba *cuiusvis generis* non ad materiam in scriptura contentam, sed ad modum scripturæ referri debent. Itaque dicendum est, illa verba intelligenda esse de negotiis deuantibus ab electione, prout videtur intelligi Pius IV. de scripturis pertinentibus ad electionem. Ideo in cap. *Vbi periculum §. hoc sacro* verb. nullo: adducuntur verba *secretè loquuntur*; & in Bulla Pij IV. in dicto §. *litteras* dicitur *nota* aut *signum*: alia enim negotia, & scripturæ non tangentes negotium electionis, vel Conclauis; parum refert, quod secreto, vel per signum, aut notam tractentur.

RESOL. CIII.

De deferentibus litteras, & loquentibus cum famulis Cardinalium, an incurram in censuram?

Et quid, si sciunt postea famulos omnia referre suo Cardinali?

Et notatur, quod dicti famuli, Conclauista, & Magister Cæremoniarum, & alij existentes in Conclauis, licet non incurram censuram Pij IV. loquendo cum alijs extra Conclauem de rebus pertinentibus ad electionem, peccabunt tamen mortaliter, & qui cum illis loquentur, etiam lethaliter peccabunt?

Et aduertitur secretam locutionem tamen ad electionem non pertineat, excommunicationi subiecti? Ex part. 12. tr. 2. Ref. 10.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Thesaurus in *praxi de pœnis par. 1. ver. Conclauem, cap. 2. §. Nota* quod, ubi sic ait, *An autem pœna ibi contra dictos deferentes litteras, notas, & signa furtiuè, sit lata sententiæ? Respondeo secundum communem opinionem esse lata sententiæ, quia verbum incurram, est lata sententiæ.* Sed ego ex sola delatione litterarum non video ubi sit lata talis censura: nam Gregorius X. loquitur de mittentibus litteras, & scripturas, non de deferentibus, & ideo assero, quod deferentes litteras, seu scripta, etiam si sciunt, continere aliqua circa electionem, non incurram excommunicationem, latam etiam in Constitutione Pij IV. quia Bulla de illis non loquitur, sed tantum de mittentibus, & verba excommunicationis sunt, vt iacent, & strictè interpretanda, cum pœnam contineant: incurram tamen isti deferentes censuram Gregorij X. in *capite ubi periculum de electione in 6.* si loquantur secretè cum illis ad quos litteræ mittuntur, ita Marc. Serius *de censura tom. 5. disputat. 3. difficult. 3. quest. 2. num. 1.* & Barbosa *de potest. Episcopi par. 3. allegat. 50. num. 201.* Item loquentes cum famulis Cardinalium de rebus pertinentibus ad electionem, nullam incurram censuram, quia de his nulla mentio efficitur in Bulla Pij IV. nec in cap. *vbi periculum.*

2. Sed quid si sciunt postea famulos omnia referre suo Cardinali? videtur affirmatiuè respondendum, quia tunc ille famulus habetur tanquam nuncius ab ipso missus ad Cardinalem. Sed ego puto non incurtere in censuram, si ipse loquatur cum famulo Conclauista absque tali intentione: nam in tali casu non dicitur propriè mittere nuncium iuxta strictam verborum significationem ultra quam in pœnalis non debet fieri extensio. Ita Bonacina *vbi supra numero 8.* Nota verò quod dicti famuli Conclauistæ, Magistri Cæremoniarum, & alij existentes in Conclauis, licet non incurram censuram

suram Pij IV. loquendo cum aliis extra Conclauē de rebus pertinentibus ad electionem, peccabant tamen mortaliter, & qui cum ipsis loquentur peccabant etiā mortaliter propter cooperationem, quod idem dicendum est de loquentibus cum Dominis Cardinalibus. Nota etiā secretam locutionem de qua sermo habetur in cap. vbi periculum, tametsi ad electionem Pontificis non pertineat, affirmat Bonacina disput. 2. quast. 2. p. 34. num. 10. huic excommunicationi subici. Quod in foro externo verissimum est; at in foro conscientie difficultate non caret, cum nequaquam obstat, neque obstat possit fini per hanc legem intento. Ita Palaus tom. 6. disput. 3. punct. 31. num. 1. verum si secreta locutio non pertineat ad electionem, censura afficientur non tamen Papæ reservata.

RESOL. CIV.

An quis incurrat in censuram, si litera ad Cardinalem scripta ad illum non perueniat?
Et casus nouus apponitur, videlicet si quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & postea literam perderet, an inquam, in tali casu uterque incideret in censuram?
Ex quo deducitur assassinum, si vulneravit animo occidendi, & occideret, fecit, quantum potuit, non sequuta morte, ordinaria pœna non esse puniendam? Ex part. 12. tr. 2. Ref. 11.

§. 1. **O**bseruandum est hic cum Serio vbi supra, eum non affici excommunicatione præfati capitis, qui literas alicui Cardinali scripsit, sed ille ad Cardinalem non perueniret, etiam si forte is, qui eas interceptit, eidem Cardinali significauerit, quid in ipsis contineatur, quia effectus ex parte mittentis non est consummatus.

2. Sed difficultas est, An si quis daret in Rota literam Cardinali, qui tunc non legeret, ne videretur, & postea literam perderet, an inquam in tali casu uterque incideret in censuram?

3. Videtur affirmatiuè respondendum, quia deuentum est ad actum proximum, & per ipsos non stetit, quod autem litera non fuerit lecta, per accidens euenit, Ergo delictum fuit ex parte vtriusque consummatum.

4. Respondeo distinguendo delictum fuisse consummatum, materialiter, concedo, fuisse consummatum formaliter, nego. Ergo cum simus in materia odiosa, strictè interpretanda; non debemus in hoc casu attendere consummationem delicti materiale, sed formalem. Probatum quia tam scribens, quam Cardinalis non assequutus est finem propter quem missa est illa litera, quia lecta non fuit, & ideo in ea contenta scita non fuerunt. Confirmatur hæc opinio quia non desunt Doctores asserentes probabiliter assassinum si vulneravit animo occidendi, & ut occideret fecit quantum potuit, non sequuta morte, ordinaria pœna non esse puniendam: at in isto casu gaudet immunitate Ecclesiæ, vt determinauit Sacra Congregatio in vna Bononiens. die 10. Aprilis 1628. & in vna Florentina 10. Iunij 1636. & docet Donatus de Asylis resal. 109. num. 3. & alij. Sic, & in casu nostro, licet deuentum sit ad actum proximum, & per supradictos nō steterit quin literæ legerentur; tamen quia reuera lectæ non fuerunt, res permansit in eo statu, ac si literæ non peruenissent in manus Cardinalis, &c. Et ideo delictum non fuit cum effectu consummatum. Non habeo pro hac sententia Doctorem in terminis: sed omnis opinio in

principio sine auctore incepit, verum remitto me iudicio doctorum virorum. Et quidem video Bonacina num. 8 & 9. constituit hoc delictum eo ipso, quod literæ recipiantur, & ad Cardinales perueniant, dummodo ipsi sciant dictas literas continere materiam electionis, & ideo Theaurus part. 2. verb. Conclauē cap. 2. sic ait: Mittentes nuncium, vel literas non incurrunt censuras istas, nisi nunciij, vel littere peruenierint ad quos mittuntur, quia actus nondum est consummatum. Ita ille, sed magis clarè iterum Bonacina num. 11. vbi docet illum affici excommunicatione, qui aliquid scriptura inuoluit, illudque in Conclauē mittit, etiam si putet fore, vt illa scriptura non legatur, adhuc enim dicitur mittere aliquid scriptum ad eos qui in Conclauē existunt. Et ad exemplum adductum de assassino, contraria sententia videtur esse communior, & illam tenet Couarruuias, Carreus, Corneus, Decianus, & alij, quos citat, & sequitur Megala in 3. part. Inst. lib. 4. cap. 2. quastion. 1. num. 20. asserentes assassinum esse puniendum pœna ordinaria, si deuenit ad actum proximum, licet mors sequuta non fuerit, & adducunt rationem, quia per ipsum non stetit.

RESOL. CV.

An si Cardinalis, qui propter infirmitatem egressus est de Conclauē scribat literas ad alios Cardinales in Conclauē, incurrat excommunicationem?
Et aduertitur, quod dictus Cardinalis debet quamprimum ad Conclauē redire?
Ex quo sequitur Siculum, v. g. posse virtute Cruciatæ edere lacticia in Regno Neapolitano, si sit in Sicilia, statim rediturus?
Et notatur Cardinales exeuntes de Conclauē præbere iuramentum alicui in Conclauē circa electionem nemini manifestandi? Ex part. 12. tract. 2. Ref. 12.

§. 1. **A**ffirmatiuè videtur respondere Castrus Palaus tom. 6. disp. 3. punct. 35. num. 1. vbi sic ait. Verum si contigerit aliquem Cardinalem extra Conclauē existere, & nuncium, vel scripturam ad existentes in Conclauē mittere, credo huic excommunicationi subiectum esse, quia nulla est ratio ob quam excusari possit, si quidem sub generali prohibitione mittendi nuncium, vel scripturam ad existentes in Conclauē comprehensus sit. Ita ille, cui adde nouissimè eruditum Iosephum Gibalinum in Synopsi censurarum ver. electio num. 6. Sed ego probabiliter saluo aliorum iudicio existimo, Pontifices in dictis Bullis non loqui de Cardinalibus in ordine ad hunc casum, & ideo sicut possunt scribere literas sibi inuicem intra Conclauē, sic etiam extra, nam ipsi inter se hic, & nunc quoad electionem Pontificis constituunt vnum corpus. Adde, quod cum dictus Cardinalis ex iusta causa non est in Conclauē, & debet quamprimum ad Conclauē redire, ideo non dicitur absens à Conclauē, nam statim rediturus, non dicitur à loco abesse, sed præsens esse. Et ideo dixit Amicus in Curs. Theol. tom. 5. disp. 5. sect. 16. num. 359. quod moraliter censentur loco præsentibus, & vt præsentibus in ipso iure habentur, qui mox sunt reuerfuri. Vnde ego satis probabiliter * docui Siculum verbi gratia posse virtute Bullæ Cruciatæ edere lacticia in Regno Neapolitano, dum absit scandalum si sit in Sicilia statim rediturus, quia non dicitur absens; Et ita me citato, tenet nouissimè Marcus Serius to. 2. in Bullam Cruciatæ disp. diff. 7. §. 5. q. 10. n. 2.

2. Confirmantur superius dicta autoritate leg. Postliminij §. captiuus, & leg. nihil. ff. de captiuis & postlimin.

* Docuit in tom. 4. tr. 5. Ref. 161. & in alijs eius primæ, & secundæ not.

Sup. hoc in...